

ปัญญาภายในกับการสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู

Inner Wisdom for Creating Consciousness to Growth in Mindfulness and Faithfulness through Professional Teacher Mind

จันทร์เพ็ญ ภูโสภ¹ และพรณวิไล ดอกไม้²

Janphen Phusopha¹ and Panwilai Dokmai²

สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม¹

Psychology and Guidance, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University¹

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²

Science Education, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University²

Corresponding author, E-mail : janphenphusopha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู 2) ให้นักศึกษาครูเกิดหลักการคิดแบบปัญญาภายใน 3) ให้นักศึกษาครูเกิดคุณลักษณะการเป็นครูที่ดี และ 4) เปรียบเทียบปัญญาภายในของนักศึกษาครูก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว-คอมพิวเตอร์ศึกษา ได้มาโดยวิธีสมัครใจ (Volunteer) จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู 2) แบบรายงานตนเองที่เป็นแบบบันทึกประจำวัน และ 3) แบบวัดปัญญา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาจากการตอบคำถาม (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์ทางสถิติ t-test (Dependent Samples) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาครูมีจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูใน 3 มิติ คือ (1) ความรักและศรัทธาในตนเอง (2) ความรักและศรัทธาในเพื่อนร่วมงาน และ (3) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

2. นักศึกษาครูเกิดหลักการคิดแบบปัญญาภายใน มี 3 หลักการคิด (1) หลักอภัยปัจจัยตา (2) หลักเบญจขันธ์ และ (3) กฎไตรลักษณ์

3. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นครูที่ดีของนักศึกษาครู ได้แก่ (1) ด้านความรักความเมตตากรุณา และ (2) ด้านความอดทนและความรับผิดชอบ และ (4) นักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนปัญญาภายในเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ : ปัญญาภายใน การสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูคุณลักษณะการเป็นครูที่ดี

ABSTRACT

The purposes of the research study were 1) to cultivate teacher mindfulness and faithfulness of student teachers 2) to growth the student teachers with characteristics of good teachers 3) to invent the student teachers thinking skills regarding inner wisdom and 4) to compare inner wisdom of student teachers between pre and post attending the activities for cultivating teacher mind. Mixed research methods were employed in the research. The sample group was 16 first-year volunteer student teachers from Counseling Psychology-Computer Education Program, Faculty of Education. There were three types of the research tools: The Faith Growing for Developing Teacher Mind activity, the self-reports, and an inner wisdom test. Content analysis and independent t-test were used for data analysis.

The results of the study were as follows: 1) The student teachers revealed that the teacher's mind in 3 dimensions: love and self-esteem, love and faith in colleagues, and love and faith in profession.

1) The thinking skills regarding inner wisdom involved; Specific Conditionality, The Five Aggregates, and The Characteristics.

2) The Faith Growing for Developing Teacher's Mind activity raised student teachers' characters including; Love and Kindness, and Patience and Responsibility.

3) The student teachers who participated in the activities for cultivating teacher mindfulness and faithfulness had average inner wisdom post score higher than pre score statistically significant at the level of .001.

Keywords : Inner Wisdom ; Mindfulness and Faithfulness ; Characteristics of Good Teachers

บทนำ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง บุคคลที่จะไปเป็นครูได้นั้นจะต้องได้รับการศึกษาทางวิชาชีพครู มีการฝึกฝน อบรมมาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูที่จะส่งต่อการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ ดังที่พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 [1] ตรัสไว้ว่า “ครูที่แท้นั้นต้องเป็นผู้กระทำแต่ความดี ต้องขยันหมั่นเพียร และอดทนอดกลั้น ต้องเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่น อดกลั้น และอดทน ต้องรักษาวินัยสำรวม ระวัง ความประพฤติ ของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผน อันดีงาม ต้องปลื้มตักปลิกใจจากความสะอาดสบาย และ ความสนุก รื่นเริง ที่ไม่สมควรแก่เกียรติของตน ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องมีเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสูงขึ้น”

ดังนั้นการเป็นครูจึงต้องเป็นทุกกลมหายใจ เสียสละความเป็นส่วนตัวในการใช้ชีวิต เพราะทุกกลมหายใจคือการเป็นแบบอย่างให้กับลูกศิษย์ บุคคลที่จะประกอบอาชีพครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ทั้งในส่วนของการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่

ของความเป็นครู ด้วยความรักศรัทธาและมีจิตวิญญาณความเป็นครู การเป็นครูที่ดีคือการพัฒนาตนเองก่อน ก่อนที่จะไปพัฒนาคนอื่น สอดคล้องกับ PhraMahā'Uthēn Panyāparithat [2] ได้อธิบายไว้ว่า “ก่อนจะสอนใครในเรื่องใด ควรวางตนให้เหมาะสมในเรื่องนั้น มิฉะนั้นจะถูกตำหนิตติเตียน ยกตัวอย่างเช่น ครูสอนให้นักเรียนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ครูกลับตระหนี่ ครูสอนให้นักเรียนสุภาพเรียบร้อย แต่ครูกลับแข็งกระด้าง เป็นต้น หากคำสอนสวนทางกับพฤติกรรม ครูจะประสบผลสำเร็จในการสอนได้อย่างไร เราอยากให้เด็กดี แต่เราไม่ทำให้เด็กดูจึงกล่าวได้ว่าหนึ่งตัวอย่างดีกว่าพันคำสอน” บุคลิกภาพของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากบุคลิกภาพภายนอกแล้ว คนที่จะทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมเกิดจากการมีใจรักที่อยากจะทำ ต้องมีความรักในวิชาชีพของตนเอง ต้องมีอุดมการณ์ที่เสียสละ สิ่งที่สำคัญคือ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู รักในงานสอน เมื่อครูเกิดความรักและศรัทธาแล้ว ก็จะทำให้ครูเป็นครูที่มีอุดมการณ์ เพราะมีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูอย่างแท้จริง ดังที่ Napoleon Hill [3] ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่จะดันชนชาติของ “ความรัก” ในจิตใจของคนเรามีหลายประการด้วย

กันทั้งวัตถุสิ่งของ ความบันเทิง และบุคคล ตัวอย่างเช่น ศิลปินที่ยิ่งใหญ่โดยทั่วไปแล้วจะรักงานของตน ความอดทนจึงขึ้นอยู่กับ การที่ชอบหรือไม่ชอบงานเป็นส่วนใหญ่ และนี่เป็นความจริงข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่สุดอันหนึ่งของเรานั้นคือ คนเราจะมามีประสิทธิภาพสูงสุด และประสบความสำเร็จได้ง่ายดาย และรวดเร็วที่สุด เมื่อเขาได้ทำงานที่เขารัก” หากนักศึกษาที่เข้ามาเรียนวิชาชีวเคมีมีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีวเคมีจะทำให้เขาเหล่านั้นตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจัง เพราะมองเห็นคุณค่าที่จะเกิดขึ้น เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพครูก็กระทำหน้าที่ด้วยสำนึกในความเป็นครูตลอดเวลา

Sinlarat, P. [4] ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อการครุศึกษามุ่งถึงระบบและกระบวนการต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบันครุศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนาครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมด เช่นนี้ เราจึงมองเห็นความสำคัญของสถาบันครุศึกษาได้อย่างชัดเจน และทันที นั่นก็คือ การครุศึกษาเป็นหัวใจของการศึกษาทั้งหมด เป็นแกนและแก่นสำคัญในการอบรมคนให้กับประเทศชาติ หากการครุศึกษามีผลอ่อนแอหรือเข้มแข็ง ก็ส่งผลต่อระบบการศึกษาและประเทศชาติได้ ดังนั้น สถาบันการผลิตครูจึงต้องหันมาสนใจ ให้ความสำคัญในการผลิตครูให้เป็นแกนของครู เพื่อให้ลูกศิษย์เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครู ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะไม่มีสถาบันการศึกษาใดๆ ที่จะสามารถประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนักศึกษาครู ได้เท่ากับสถาบันการผลิตครู สิ่งสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ลูกศิษย์ สิ่งแรก นั่นก็คือการพัฒนาตนเองการพัฒนาตนเองนั้นควรเริ่มจากพฤติกรรมภายใน นั่นคือกระบวนการคิด ในทางจิตวิทยาเชื่อว่าจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมมาจากความคิดและความรู้สึก เมื่อความคิดเห็นถูกต้อง ความประพฤติก็ถูกต้อง ดังนั้นความคิดที่ดีที่ถูกต้องนั้น ต้องปราศจากมายา ปราศจากกิเลสหลอมนำ หากแต่เป็นความคิดที่ถูกต้องตามหลักความจริง “ปัญญาภายในเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนามนุษย์ คือ การทำให้มนุษย์เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามที่มันเป็น การพัฒนาคุณธรรมเพื่อให้เข้าถึงภายใน เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงและยั่งยืน คือ การพัฒนาปัญญาภายในให้เกิดขึ้นนั่นเอง คือ การรับรู้สิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ตามที่มันเป็น เข้าใจในความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลาย ความไม่แน่นอน ไม่จีรัง เกิดความเข้าใจว่าสรรพ

สิ่งทั้งหลายไม่นำเอา ไม่นำเป็น ไม่มีตัวตน เป็นแค่สภาวะหนึ่งเท่านั้นเอง แล้วทำให้เกิดผลต่อความรู้สึกในการไม่ยึดมั่น ถือมั่น เกิดเป็นผลให้จิตเป็นอิสระ ปลดปล่อยจากความทุกข์ ความเครียด ความกดดันต่างๆ จิตจะเบาโล่งสบาย เมื่อเจอปัญหาที่สามารถที่จะเข้าใจในปัญหาอย่างถ่องแท้ และเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาให้ได้ อย่างสร้างสรรค์”[5] ปัญญาภายในจึงควรพัฒนาให้เกิดขึ้นเป็นอันดับแรกให้กับนักศึกษาวิชาชีวเคมี เพื่อให้เกิดความคิดเห็น ความเข้าใจ และทัศนคติต่อการมองโลกอย่างเข้าใจถูกต้อง การพัฒนานี้จะต้องใช้กระบวนการภายใน ในการพัฒนาตน ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาความคิด ความรู้สึกและการเฝ้าสังเกตตนเอง กระบวนการเหล่านี้เรียกว่า กระบวนการเกิดปัญญาภายใน ดังนั้นการพัฒนาด้านความรัก ด้านความศรัทธาและจิตสำนึก จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังเข้าไปข้างในอย่างลึกซึ้งเช่นเดียวกัน

ดังนั้นปัญญาภายในจึงมีความสำคัญในการพัฒนาในงานวิชาชีวเคมี เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าไปสู่ด้านในคือ ภาวะทางจิต ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง ภาวะนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาภายในบุคคล จิตจะหลุดพ้นจากอวิชชา ไม่ถูกกิเลสครอบงำ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาครู ผู้ที่จะเป็นแม่พิมพ์หล่อหลอมลูกศิษย์ หากเราได้แม่พิมพ์ที่ดี ก็สามารถพิมพ์ลูกศิษย์ออกมาได้ดีตามแม่พิมพ์นั้น ซึ่งก็จะมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติจากผลผลิตที่ดีของครูที่ตนนั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีวเคมีสำหรับนักศึกษาครู
2. เพื่อให้นักศึกษาครูเกิดการติดตามหลักปัญญาภายใน
3. เพื่อให้นักศึกษาครูเกิดคุณลักษณะการเป็นครูที่ดี
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญญาภายในก่อนและหลังของนักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา

2559 จำนวน 832 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว-คอมพิวเตอร์ศึกษา จากนั้น คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบสมัครใจ (Volunteer) มีนักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัยจำนวนทั้งหมด 16 คน

เครื่องมือวิจัย

1. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูประกอบด้วย

กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูมี 8 กิจกรรมและในการประเมินผลจะใช้ใบงานประเมินความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม ดังนี้

1.1 กิจกรรมหลักการคิดแบบปัญญาภายในประกอบด้วยกิจกรรมและใบงานดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมหลักการคิดแบบปัญญาภายใน

กิจกรรม	ใบงาน
กิจกรรมที่ 1 ความสัมพันธ์เชื่อมโยง	ใบงานอาหารเข้าของฉัน
กิจกรรมที่ 2 ตัวตนอันแท้จริง	ใบงานพระอานนท์กับนางโกกิลา
กิจกรรมที่ 3 การเปลี่ยนแปลงคือความจริง	ใบงานการสำรวจต้นไม้

1.2 กิจกรรมจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูประกอบด้วยกิจกรรมและใบงานดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กิจกรรมจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู

กิจกรรม	ใบงาน
กิจกรรมที่ 4 พระพุทธเจ้าบรมครูที่ยิ่งใหญ่	ใบงานแรงบันดาลใจ
กิจกรรมที่ 5 บทเพลงแห่งความศรัทธา	ใบงานเพลงรัก เพลงศรัทธา

1.3 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของครูประกอบด้วยกิจกรรมและใบงานดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของครู

กิจกรรม	ใบงาน
กิจกรรมที่ 6 ต้นไม้แห่งศรัทธา	ใบงานต้นไม้ของครู
กิจกรรมที่ 7 ก้อนหิน	ใบงานความงามที่แตกต่าง
กิจกรรมที่ 8 ความสุขที่แท้จริง	ใบงานแก่นแท้ของความสุข

2. แบบรายงานตนเอง เป็นการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนสะท้อนสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู หลังการเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม ใน 3 ประเด็นได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และการนำไปใช้

3. แบบวัดปัญญา ใช้แบบวัดปัญญาของ Daensil, P [6] เนื่องจากว่าคำว่าปัญญาที่ เปรตพรณ แดนศิลป์ ได้ศึกษาไว้ นั้น มีความหมายและสภาวะเดียวกันกับคำว่า ปัญญาภายใน ซึ่งเป็นสภาวะและความหมายตามแนวทางพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ นั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบวัดปัญญานี้มาใช้ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 74 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .06-.77 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 คัดเลือกมาใช้จำนวน 46 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .35-.71 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นสหวิธี (Mixed Method) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. วัดปัญญาภายในของนักศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบวัดปัญญาของ Daensil, P [6]

2. จัดกิจกรรมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครู

3. เก็บข้อมูลจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู คุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี และหลักการคิดตามหลักปัญญาภายใน ด้วยกิจกรรม ใบงานที่ปรากฏอยู่ท้ายกิจกรรม และแบบรายงานตนเองที่เป็นแบบบันทึกประจำวัน

4. วัดปัญญาภายในของนักศึกษา หลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แบบวัดปัญญาของ เปรตพรณ แดนศิลป์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์จิตสำนึกกรีกและศรัทธาต่อวิชาชีพครู คุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี และทักษะการคิดตามหลักปัญญาภายในโดยวิเคราะห์เนื้อหาจากการตอบคำถาม (Contents Analysis) จาก ใบงานที่ปรากฏอยู่ท้ายกิจกรรม และแบบรายงานตนเองที่เป็นแบบบันทึกประจำวัน ดังนี้

1.1 จัดกลุ่มคำตอบตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ในนิยามศัพท์เฉพาะ ได้แก่ 1) จิตสำนึกกรีกและศรัทธาในวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู 2) คุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี และ 3) หลักการคิดแบบปัญญาภายใน

1.2 วิเคราะห์แนวคิดและพฤติกรรมของนักศึกษาจากการตอบคำถามของนักศึกษา

1.3 เขียนบรรยายแนวคิดและพฤติกรรมของนักศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ตามข้อ 1.2

2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบวัดปัญญาภายในและหลังการจัดกิจกรรมจิตสำนึกกรีกและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

จิตสำนึกกรีกและศรัทธาต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาครู นักศึกษามีจิตสำนึกกรีกและศรัทธาต่อวิชาชีพครู แยกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ความรักและศรัทธาในตนเอง เป็นความรู้สึกและเจตคติที่ดีในการเห็นคุณค่าในความสามารถของตนเองดังคำตอบของนักศึกษาต่อไปนี้

“ได้เรียนรู้อะไรมากมาย และยังทำให้เราได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และมีรอยยิ้ม จะทำให้ผ่านอุปสรรคได้อย่างง่ายดาย”

(นักศึกษาคนที่ 1 : แบบรายงานตัวเอง)

“วันนี้เราได้รู้เกี่ยวกับว่าโลกใบนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีความเกี่ยวข้องกัน เหมือนกับหลายสิ่งหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือคน”

(นักศึกษาคนที่ 5 : แบบรายงานตัวเอง)

“การดำเนินชีวิต คนเราก็คงเปรียบเสมือนกับใบไม้ที่อยู่บนต้นไม้ ทำให้เราต้องใช้ชีวิตในทุกๆวันให้มีค่าและเกิดประโยชน์ที่สุด”
(นักศึกษาคนที่ 1 : ใบงานการสำรวจต้นไม้)

“รู้จักกิเลส ว่าหากปล่อยไปแล้วจะเกิดความทุกข์ และเป็นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวง”
(นักศึกษาคนที่ 1 : ใบงานพระอานนท์กับนางโกทิลลา)

ความรักและศรัทธาในเพื่อนร่วมงาน เป็นความรู้สึกและเจตคติที่ดี ในการเห็นคุณค่าในตัวบุคคลอื่นดังคำตอบของนักศึกษาต่อไปนี้

“พระพุทธเจ้าท่านมีจิตเมตตาช่วยเหลือให้มนุษย์พ้นจากความทุกข์ มีความปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์อย่างเท่าเทียมกัน ทำให้รู้สึกว่าเราต้องมีความรักและเมตตากับเพื่อน ๆ แม้มีความขัดแย้งกันในการทำงานก็ตาม”
(นักศึกษาคนที่ 10 : ใบงานแรงบันดาลใจ)

“ได้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมสาขา ได้ฝึกการใช้ความคิดจริงๆ”
(นักศึกษาคนที่ 7 : แบบรายงานตัวเอง)

“ได้ฝึกคิด ฝึกกระบวนการคิด และได้รู้ถึงความคิดเห็นของเป็นแต่ละคนแตกต่างกัน ทั้งด้านความคิด ทัศนคติต่างๆ”
(นักศึกษาคนที่ 8 : แบบรายงานตัวเอง)

“มีความสามัคคีในหมู่คณะ กล้าแสดงออกมากขึ้น”
(นักศึกษาคนที่ 9 : แบบรายงานตัวเอง)

ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เป็นความรู้สึกและเจตคติที่ดีดังคำตอบของนักศึกษาต่อไปนี้

“พระพุทธเจ้าเชื่อว่าพระธรรมคำสอนของพระองค์จะสามารถช่วยให้คนพ้นทุกข์ได้ จึงมีความมุ่งมั่นที่จะเผยแผ่คำสอนแม้จะยากลำบากและมีอุปสรรคมากมาย ครูจึงต้องเชื่อมั่นว่าวิชาชีพครูเป็นอาชีพที่จะหล่อหลอมให้คนเป็นคนดี ดังนั้นแม้งานในหน้าที่ครูจะหนักเพียงใด ก็ต้องทำให้สำเร็จ”

(รายงานนักศึกษาคนที่ 11 : ใบงานแรงบันดาลใจ)

“บทเพลงทำให้หวนรำลึกถึงพระคุณครูเมื่อได้ฟังเพลงแล้ว
น้ำตามันไหล เกิดความซาบซึ้ง รักในวิชาชีพครู”

(นักศึกษาคณะที่ 13 : ใบบานเพลงรักเพลงศรัทธา)

“อาชีพครูมีความสำคัญต่อทุกด้าน เพราะทุกอาชีพทุกอย่าง
ในโลกนี้ต้องมีครูอบรมสั่งสอน”

(รายงานนักศึกษาคณะที่ 2 : ใบบานเพลงรักเพลงศรัทธา)

“รู้สึกรักในอาชีพครูมากขึ้น เพราะมองว่าอาชีพครูคืออาชีพ
ที่เสียสละและได้บุญกุศล”

(รายงานนักศึกษาคณะที่ 5 : ใบบานเพลงรักเพลงศรัทธา)

“ผมจะเป็นครูที่ทำทุกวันให้ดีที่สุด ทำดี สอนสิ่งดีๆ ให้แก่ศิษย์
ใช้ร่างกายนี้ ทำความดีให้มากที่สุด เพื่อตอบแทนโลก ตอบแทน
จักรวาล ตอบแทนทุกๆ พลังงาน ที่เคยได้เกื้อหนุนเรามา”

(นักศึกษาคณะที่ 10 : ใบบานการสำรวจใบไม้)

“บทเพลงทำให้คิดถึงคุณครูที่เคยสอน ผมถึงได้มาเรียนครู
เพราะผมมีครูท่านหนึ่งที่เป็นแรงบันดาลใจ จำได้ว่าครูต้องทำงาน
หนักเพียงใดให้เราสำเร็จ ผมต้องเป็นครูที่ดีเหมือนครูของผม”

(นักศึกษาคณะที่ 15 : ใบบานเพลงรักเพลงศรัทธา)

คุณลักษณะการเป็นครูที่ดีของนักศึกษาคณะ

กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู ส่งเสริม
คุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี 2 ด้าน ดังนี้

ด้านความรักความเมตตากรุณา เป็นความคิดปรารถนาให้ผู้
อื่นมีความสุข ปราศจากความทุกข์ด้วยประการทั้งปวงดังคำตอบ
ของนักศึกษาต่อไปนี้

“กึ่งก้านและใบ เป็นสิ่งที่ให้ร่มเงา ให้ความร่มเย็น เปรียบ
เหมือนครูที่มีความโอบอ้อมอารี ความอ่อนโยนเมตตาอยู่ใกล้รู้สึก
ร่มเย็น และกึ่งก้านนี้แผ่ขยายให้ร่มเงาไม่สิ้นสุด เหมือนกับความ
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของครู ทำให้ลูกศิษย์ได้พักพิงอาศัย ครูจะ
คอยป้องกันแดดและฝน”

(นักศึกษาคณะที่ 12 : ใบบานต้นไม้ของครู)

“ลำต้นเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุด คอยพยุงส่วนต่างๆ ของต้นไม้

ไว้ เปรียบกับครูที่ต้องคอยช่วยเหลือสังคม ด้วยการสอนสิ่งดีให้
กับเด็กๆ เพื่อไปพัฒนาสังคมต่อไป”

(นักศึกษาคณะที่ 8 : ใบบานต้นไม้ของครู)

“กึ่งก้านและใบ เป็นส่วนประดับของต้นไม้ ทำให้ต้นไม้
สวยงาม เปรียบกับครูคอยส่งเสริมแต่งเติมพฤติกรรมที่ดีๆ ให้
กับเด็กๆ

(นักศึกษาคณะที่ 9 : ใบบานต้นไม้ของครู)

“ชีวิตบางคนมีความเป็นสิเทา หมายถึงอาจมีประสบการณ์
ต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตที่ต้องทำให้หม่นหมอง ครูต้องเข้าใจและต้อง
ช่วยเหลือเยียวยา”

(นักศึกษาคณะที่ 7 : ใบบานก้อนหิน)

“เด็กบางคนมีความสดใส เหมือนก้อนหินที่มีความวาว
ในขณะที่เด็กบางคนมีสิ่งปนเปื้อน เหมือนหินที่ติดดินมา ลูกศิษย์
เราก็เช่นกัน มีที่มาต่างกัน จึงต้องเข้าใจ”

(นักศึกษาคณะที่ 4 : ใบบานก้อนหิน)

ด้านความอดทนและความรับผิดชอบเป็นการรักษาปกติภาวะ
ของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนา
หรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม ดังคำตอบของนักศึกษาต่อไปนี้

“รากจะคอยดูดซับอาหารเข้าสู่ลำต้นเพื่อให้ลำต้นแข็งแรง
เปรียบได้กับว่า ครูจะต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ให้ตนเองอยู่เสมอๆ”

(นักศึกษาคณะที่ 3 : ใบบานต้นไม้ของครู)

“ลำต้น เปรียบเหมือนความแข็งแรงมั่นคง ลำต้นที่เมื่อเจอ
ทั้งลม พายุฝน ที่หนักขนาดไหนลำต้นที่แข็งแรงก็ยังคงตระหง่าน
ครูก็เหมือนกับลำต้นคือ ต้องมีความอดทน แข็งแรง เมื่อครูพบ
เจอปัญหาอุปสรรคต่างๆ จะต้องเหมือนลำต้น”

(นักศึกษาคณะที่ 7 : ใบบานต้นไม้ของครู)

“หากชีวิตครูเป็นดังต้นไม้ใหญ่ ต้นไม้ใหญ่ต้นนั้นคงเป็นต้นไม้
ที่มีความสุข ช่วยเหลือผู้คนให้มีปัญญาเป็นต้นไม้ที่เสียสละและ
ทุ่มเทให้กับผู้อื่นโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยตลอดทั้งชีวิตของตนเอง”

(นักศึกษาคณะที่ 15 : ใบบานต้นไม้ของครู)

“ชีวิตคนเรานั้นย่อมมีปัญหาและอุปสรรค ไม่ได้ราบเรียบ
ดุก่อนหินที่ผิวมีลักษณะขรุขระ”

(นักศึกษาคนที่ 6 : ใบบานก่อนหิน)

หลักการคิดแบบปัญญาภายในของนักศึกษาครู

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีหลักการคิดแบบปัญญาภายใน ตามหลักพุทธธรรมมีดังนี้

1. หลักการคิดตามหลักอภิปัจจยตา คือ การเข้าใจตามความเป็นจริงที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทุกสิ่งทุกอย่างต่างอิงอาศัยกัน ล้วนมีเหตุปัจจัยในการมาเกี่ยวข้องกัน ต่างมีส่วนในกันและกันทำให้เกิดการเห็นคุณค่าของทุกสรรพสิ่ง มีจิตเมตตา นอบน้อม กตัญญูต่อทุกสรรพสิ่งดังคำตอบของนักศึกษา

“ได้รู้ว่าทุกสิ่งมีการเชื่อมโยงถึงกัน และเกี่ยวพันกัน แม้แต่อาหารที่เรากินยังประกอบไปด้วยองค์ประกอบมากมาย เราควรเคารพ ขอบขอบคุณจักรวาลนี้ และทำความดีตอบแทน ทุกคนทุกสิ่งที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย”

(นักศึกษาคนที่ 10 : ใบบานอาหารเช้าของฉัน)

“กินอาหารให้หมด ไม่กินทิ้งกินขว้าง เห็นคุณค่าสิ่งต่าง ๆ
สำนึกในบุญคุณของสิ่งต่าง ๆ”

(นักศึกษาคนที่ 2 : ใบบานอาหารเช้าของฉัน)

2. หลักการคิดตามหลักเบญจขันธ์คือ การเข้าใจตามความเป็นจริงเกี่ยวกับมนุษย์ ว่ามีส่วนประกอบคือร่างกายและจิตใจ โดยแบ่งเป็น 1 รูป (ร่างกาย) 4 นาม (จิตใจ) อันได้แก่ เวทนา คือความรู้สึก สัญญาคือการจำได้ สังขารคือความคิด วิญญาณคือการรู้สึกตัว ทำให้เข้าใจการเกิดความคิดและความรู้สึก เมื่อเข้าใจกระบวนการเกิดแล้วก็สามารถที่จะรู้เท่าทัน อันจะส่งผลต่อการควบคุมความคิดและความรู้สึก นำไปสู่การควบคุมตนเองได้ดังคำตอบของนักศึกษา

“ได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีเกี่ยวกับเรื่องความรัก ว่าความรักที่แท้จริงคืออะไร ต้องรักอย่างไร ความรักที่แท้จริงเป็นอย่างไร ได้นำสิ่งที่ได้มาปรับใช้ในการคิด สิ่งที่ได้เปลี่ยนความคิดของเรามาก”

(นักศึกษาคนที่ 12 : แบบรายงานตัวเอง)

“อันร่างกายนี้สะสมไว้แต่ของสกปรกโสโครก มีสิ่งปฏิกูลไหลออกจากทวารทั้ง ๓ มีช่องหูช่องจมูก เป็นต้น การที่เราจะรักใคร่นั้นเราต้องมีสติ เพราะความรักเป็นเหตุให้เกิดทุกข์โศกและทรมานใจได้ เรามีเหตุผล อย่ายึดติดกับมัน รู้จักปล่อยวางความรักบ้าง และเราจะพบกับความสุข”

(นักศึกษาคนที่ 11 : ใบบานพระอานนท์กับนางโกกิล)

“ร่างกาย เหมือนโรงศพที่สลายแต่ภายในเน่าเหม็น ใครไม่รู้จักมองไม่ออกเห็นว่าสวยงาม ใครรู้จักจะรังเกียจ เราก็ยังจำเป็นต้องมีความรัก ความรักมีได้ แต่ต้องมีสติร่างกายนี้ ไม่แน่นอน และความรักเป็นทุกข์ กามคุณมีสุขน้อย ทุกข์มาก ไม่แน่นอน”

(นักศึกษา คนที่ 9 : ใบบานพระอานนท์กับนางโกกิล)

3. หลักการคิดตามกฎไตรลักษณ์ คือ การเข้าใจตามความเป็นจริงที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายมีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งไหนจริงยั่งยืน ทุกอย่างล้วนมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ล้วนมีการเปลี่ยนแปลงไม่มีสิ่งใดจะเป็นของเรา และอยู่กับเราได้ตลอดไป ด้วยความเข้าใจนี้ส่งผลให้เกิดสภาพจิตใจที่มีการปล่อยวาง ไม่มีการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่างๆแม้กระทั่งอารมณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาดังคำตอบของนักศึกษา

“ชีวิตของเราที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ชีวิตของเราไม่มีใครเกิดมาสมบูรณ์แบบทุกคน อาจเจออุปสรรค ความรักเป็นเหตุให้เราเกิดความทุกข์ ที่ได้รักที่นั่นมีทุกข์ รักให้มีสติ”

(นักศึกษาคนที่ 6 : แบบรายงานตัวเอง)

“ทุกอย่างย่อมมีกาลเวลาของมัน ก็เปรียบเสมือนทุกสิ่งบนโลกใบนี้ย่อมมีการร่วงโรยลงตามกาลเวลา ทุกสิ่งบนโลกใบนี้ที่มีชีวิตก็ย่อมมีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกัน ควรมึสติในการดำเนินชีวิต”

(นักศึกษาคนที่ 8 : ใบบานการสำรวจต้นไม้)

“มันเป็นธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตของเรามีทั้งเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่ยึดติดเกินไป มีสติใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังทำจิตใจให้สงบบริสุทธิ์ ชีวิตเราแต่ละคนต้องมึอุปสรรคของเขา”

(นักศึกษาคนที่ 4 : ใบบานการสำรวจต้นไม้)

ผลการเปรียบเทียบปัญญาภายในของนักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครู

จากการศึกษาพบว่านักศึกษาครูมีคะแนนปัญญาภายในเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู ตั้งแต่ 1.18 - 4.75 และหลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนปัญญาภายในเฉลี่ยตั้งแต่ 3.31 - 4.87 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเข้าร่วมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม การสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู

ตารางที่ 4 สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเข้าร่วมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม การสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู

ผลการประเมิน	Means	Standard Deviations	Mean Different	t-test value
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	3.19	6.92	1.10***	8.35***
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	4.20	21.47		

N=16, *** $p < .001$

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูช่วยให้นักศึกษามีจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูใน 3 มิติ คือ ความรักและศรัทธาในตนเอง ความรักและศรัทธาในเพื่อนร่วมงาน และความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เนื่องจากกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาครูได้เกิดกระบวนการคิด จากการได้สะท้อนบทเรียนของแต่ละกิจกรรม ซึ่งในการสะท้อนการคิดนี้ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกลึกและมีความซาบซึ้ง ซึ่งความซาบซึ้งนำไปสู่ความรักและศรัทธาในตนเอง เห็นคุณค่าตนเอง เห็นคุณค่าและศรัทธาผู้อื่นก็เพื่อร่วมงาน และท้ายที่สุดทำให้นักศึกษาครูเกิดแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพครูอย่างเห็นคุณค่าในงานของตน สอดคล้องกับผลวิจัยของ Thanaphatchottiwat,

S., Wattanatom, A., Panichpalinchai, T., & Prajanbarn, P. [7] ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู ในศตวรรษที่ 21 โดยแนวคิดปัญญาศึกษาประยุกต์ใช้เพื่อปลูกจิตวิญญาณความเป็นครู ในกิจกรรมการปฐมนิเทศก่อนออกฝึกประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความพร้อมก่อน ออกฝึกประสบการณ์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Reflection) และการเขียนอิสระ (Free Writing) ของนิสิตพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตถูกปลูกกระตุ้น นิสิตเกิดความตระหนักใน บทบาท และหน้าที่ของการเป็นครูดี นิสิตประเมินตนเองว่ามีความพร้อมมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ และงานวิจัยของ Alpay [8] ที่ได้ทำการสังเกตเด็กและวัยรุ่นเกี่ยวกับโครงสร้างของแต่ละคนเกี่ยวกับภาพพจน์แห่งตน ความภาคภูมิใจในตนเอง และการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง พบว่าองค์ประกอบที่ส่งผลต่อภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองประกอบด้วยสังคมและการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูยังขาดจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู ด้านความรักและศรัทธาในตัวลูกศิษย์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังไม่มีประสบการณ์ที่ได้คลุกคลีกับเด็ก เช่น การสังเกตการสอนและการฝึกสอน ทำให้ยังมองไม่เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ Sinlarat, P. [4] ได้กล่าวไว้ว่า "หลักสูตรการฝึกหัดครูจัดให้นักเรียนฝึกหัดครูพบกับเด็กที่เป็นหลักจริงๆ เพียง 2-3 เดือนคือการฝึกสอนจะมีการสังเกตชั้นเรียน หรือพฤติกรรมเพียงเล็กน้อย และระหว่างที่พบขณะฝึกสอนนั้น นักเรียนฝึกหัดครูจะพบกับเด็กในสภาพที่มีข้อจำกัดเวลา นักเรียนฝึกหัดครูกับนักเรียนในโรงเรียนควรให้มีความสัมพันธ์ชนิดที่นักเรียนฝึกหัดครูจะต้องรู้จักเด็กอย่างดีและอย่างเข้าใจ ควรเป็นการพบที่มากครั้งขึ้นและมีขอบเขตกว้างขวางขึ้นตามเวลาที่นานขึ้น" ดังนั้นถ้าจะให้กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรนำไปใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการสังเกตและทดลองสอนมาแล้ว จะทำให้นักศึกษาเหล่านี้เข้าใจลึกซึ้งมากขึ้น เนื่องจากนักศึกษามีประสบการณ์การได้คลุกคลีกับเด็กมาแล้ว จึงจะสามารถมองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับศิษย์ อีกทั้งยังจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 5 ส่วน

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 นั้นควรปลูกฝังในประเด็นรักและศรัทธาวิชาชีพครูก่อนเพียงประเด็นเดียว เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เห็นความสำคัญในวิชาชีพที่ตนศึกษา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรักและศรัทธาในวิชาชีพครู รวมไปถึงจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครูที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติการสอน รวมไปถึงคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีที่จะติดตัวนักศึกษาครูตลอดไป

2. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นครูที่ดีของนักศึกษาครู อันได้แก่ ความหมั่นเพียรสั่งสม แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ใหม่ๆ มีความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่ สั่งสอนสิ่งที่ตั้งใจให้กับลูกศิษย์และเป็นแบบอย่างที่ดี มีบุคลิกลักษณะที่สุ่มเยือกเย็น ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ มีความสุขจากการที่ได้สร้างศิษย์ให้ออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติ เห็นคุณค่าในงานของตน มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ครูอันทรงเกียรติ ยอมรับความแตกต่างของลูกศิษย์ มีความพอเพียงและเรียบง่ายในการดำเนินชีวิต ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง รับฟังผู้อื่น มีความยืดหยุ่นทางความคิด และเคารพผู้อื่น ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูได้ฝึกให้นักศึกษาได้ใช้หลักการคิดเชิงเปรียบเทียบเชื่อมโยงจากธรรมชาติสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว คือต้นไม้และก้อนหิน นำส่วนประกอบของต้นไม้และลักษณะของก้อนหินไปเปรียบเทียบกับความเป็นครูเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ ซึ่งกระบวนการคิดเช่นนี้จะทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของครูที่ดี เนื่องจากการใช้สื่อธรรมชาติจะทำให้นักศึกษาเห็นภาพชัดเจน เพราะนักศึกษามีความคุ้นเคยกับสิ่งเหล่านั้นเป็นทุนเดิม ได้เคยเห็น เคยสัมผัสมาแล้วจึงเอื้อต่อการเรียนรู้ ง่ายต่อการรับรู้และการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิวรรณ Tantirojanawong, S. &Tawisuwan, S. [9] ที่ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยสร้างและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่าคุณธรรมของนักเรียนหลังการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความกตัญญูต่อพ่อแม่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความสามัคคี การ ประหยัด ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีสติสัมปชัญญะ การเสียสละ ความซนหมั่นเพียร ความพอเพียง การข่มใจ ความอดทน และความมีวินัย และ สอดคล้องกับที่ Tantirojanawong, S. &Tawisuwan, S.

[9] ที่เสนอแนะว่ารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ควรจัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความเป็นครูจากสิ่งอยู่ใกล้ตัว เช่น ศึกษาดูงานวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ปลูกฝังค่านิยมให้นักศึกษามีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู โดยเชิญครูแห่งชาติมาเล่าประสบการณ์ และนำนักศึกษาไปศึกษาดูงานโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดาร

3. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูช่วยให้นักศึกษามีหลักการคิดตามหลักปัญญาภายใน ได้แก่ เกิดการรู้เท่าทัน มีความยืดหยุ่น เกิดทักษะการคิดอย่างลึกซึ้งใคร่ครวญ เกิดความกตัญญูต่อเวที ตระหนักรู้เข้าใจว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นย่อมมีเหตุและปัจจัย เกิดความเห็นอกเห็นใจ มีจิตที่นอบน้อม เข้าใจในความรู้สึกผู้อื่น เนื่องจากกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู เป็นกิจกรรมที่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของมนุษย์ อันเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบพบเจอ เป็นความจริงตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา อันมีหลักความจริงที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายมีความเชื่อมโยง พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเปลี่ยนแปลงไม่มีความจริงยั่งยืน ความรัก ความสมหวัง ความผิดหวัง ตลอดจนความทุกข์ในด้านอื่นๆ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของมนุษย์ทุกคน ด้วยเหตุดังกล่าวหลักการคิดแบบปัญญาภายในจึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเข้าถึงความจริงตามที่เป็น โดยปราศจากการนึกคิดปรุงแต่ง ที่ทำให้นักศึกษามีการคิดตามหลักแบบปัญญาภายใน คือการเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ตามที่เป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phusopha, J. [5] ที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาปัญญาภายในตามหลักพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาเกิดปัญญาภายใน 3 ด้านคือ ด้านความเข้าใจตามความเป็นจริงของสรรพสิ่ง ด้านการรู้เท่าทันความคิดความรู้สึก และด้านการนำไปใช้ด้านคือการปล่อยวางในอารมณ์ และสอดคล้องกับการวิจัยของ Pradubsamut, S. [10] ที่ศึกษาการเกิดปัญญาในกระบวนการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ พบว่า ลักษณะการแสดงออกของปัญญาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ปัญญาในการรู้เท่าทันความทุกข์และเหตุของทุกข์ ปัญญาในการละสาเหตุของทุกข์และการอยู่กับความจริงได้อย่างกลมกลืน และการมีภาวะใจที่เป็นอิสระจากความบีบคั้น

4. ปัญญาภายในก่อนและหลังของนักศึกษาครูที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูทำให้นักศึกษาเกิดองค์ความรู้ ได้แก่ เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดจิตสำนึก และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งความรู้ความเข้าใจเป็นการรู้ความจริงของสิ่งต่าง ๆ จากการตอบทเรียนในประเด็นปัญญาภายใน ซึ่งองค์ความรู้ของปัญญาภายในทำให้นักศึกษามองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามที่มันเป็น ซึ่งเมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจแล้วก็จะส่งผลต่อทัศนคติการมองโลกที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้มีคะแนนปัญญาภายในสูงขึ้น สอดคล้องกับผลวิจัยของ Daensil, P. [6] ที่ศึกษาผลของกลุ่มโยนิโสมนสิการที่มีต่อปัญญาในภาวะความสัมพันธ์เชื่อมโยงและภาวะความเปลี่ยนแปลง พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มโยนิโสมนสิการมีค่าคะแนนปัญญา สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saenubol, K. [11] ที่ศึกษาผลของกลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ และการฝึกอานาปานสติที่มีต่อภาวะอุเบกขาและปัญญา พบว่า หลังการทดลองครั้งที่ 1 กลุ่มทดลองที่ 1 ที่เข้ากลุ่มพัฒนาตนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธ มีคะแนนภาวะอุเบกขาและปัญญาสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phusopha, J. [5] ที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาปัญญาภายในตามหลักพุทธศาสนาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมปัญญาภายใน มีคะแนนการประเมินจากแบบวัดปัญญาหลังฝึกด้วยโปรแกรมการพัฒนาปัญญาภายในสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครู กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของครู และกิจกรรมหลักการคิดแบบปัญญาภายใน ซึ่งในแต่ละกิจกรรมนั้นควรแยกออกมาใช้กับนักศึกษาแต่ละชั้นปี เนื่องจากว่านักศึกษาแต่ละ

ชั้นปีมีคุณลักษณะและประสบการณ์ที่ต่างกัน ดังนี้

1.1 กิจกรรมจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูควรปลูกฝังให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาที่มาเรียนครูนั้นเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในวิชาชีพครู

1.2 กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของครูและกิจกรรมหลักการคิดแบบปัญญาภายใน ควรจัดให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เนื่องจากว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 นั้นผ่านการเรียนในรายวิชาสังเกตและทดลองสอนมาแล้ว จะทำให้มีประสบการณ์การสอนและการอยู่กับนักเรียน ซึ่งทำให้สามารถมองเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างตนกับศิษย์ได้ดีกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการสอน

2. ควรนำกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูไปใช้กับนักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ทุกมหาวิทยาลัย เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาในสายครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ของทุกมหาวิทยาลัยที่ผลิตครู เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและมีคุณลักษณะของการเป็นครูที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] Chumjit, Y. (2007). **Self Actualization for Teachers**. Bangkok : Odeon Store.
- [2] PhraMahā'UthēnPaṇyāparithat. (2003). **Teachers the Builder**. Bangkok: Thammasa.
- [3] Napoleon Hill. (1997). **Napoleon Hill's Keys to Success : The 17 Principles of Personal Achievement**. New York : A Plumm Book.
- [4] Sinlarat, P. (2014). **For the Leadership of Thai Education**. 2nd Ed. Bangkok: Chulalongkorn University.
- [5] Phusopha, J. (2015). **Development of the Inner Wisdom Development Programs with Buddhist Doctrines for Bachelor Educational Students**. Doctoral Dissertation, Graduate School, Mahasarakham University.
- [6] Daensil, P. (2007). **Effects of Yonisomanasikara Group Counseling on PAÑÑĀ in Interconnectedness and Change**. Doctoral thesis in Education, Psychology Department, Chulalongkorn University.

- [7] Thanaphatchottiwat, S., Wattanatorn, A., Panichpalinchai, T., & Prajanbarn, P. (2015). The Development of Teaching Professional Experience Model for Enhancing the Required Characteristics of Teacher in the 21st Century. **Journal of Education Naresuan University**, 17(1), 33-48.
- [8] Alpay, E. (2003). **Self-Concept and Self-Esteem**. (Online) Available: <http://www.ce.ic>. An international handbook. Oxford, England : Pergamon.
- [9] Tantirojanawong, S. & Tawisuwan, S. (2009). **The Promotion of Effective Moral Virtue: Case Study of children/ Youth and Government Officials**. Research Report, Religious Affairs Department, Ministry of Culture.
- [10] Pradubsamut, S. (2009). **The Emergence of Panna in Buddhist Counseling Process**. Doctoral thesis in Education, Psychology Department, Chulalongkorn University.
- [11] Saenubol, K. (2010). The Effect of Buddhist Personal Growth Counseling Group and **ĀNĀPĀNASATI** Training on **UPEKKHĀ** and **PAÑÑĀ**. Doctoral thesis in Education, Psychology Department, Chulalongkorn University.

